

۹۱ / ۱۲ / ۲

جلسه ۶۹

صحیح و اعم

چهارشنبه

سال سوم

صحیح و اعم (۵)

بخش نخست : مفاهیم اعتباری

یک : (مثلاً در ماهیت صلاة) شارع آثاری را مدّ نظر می گیرد و برای رسیدن به آنها، ماهیتی را اعتبار می کند

دو : در این جا، آثار، علت اعتبار هستند و در موضوع له قید نشده اند = حیثیت تعلیلیه

سه : آن ماهیت با توجه به اینکه برای رسیدن به آن آثار تمام است، متصف به صفت تام می شود

= **تمامیت در حوزه مفاهیم**

چهار : اگر گفتیم نام صلوة برای همان ده جزء قرار داده شده است = **صحیحی** شده ایم

اگر گفتیم برای - مثلاً - «هشت جزء» قرار داده شده است = **اعمی** شده ایم

پنج : زید در خارج نمازی می خواند. اگر مطابق با طبیعت نوعیه است، تام است و الا ناقص است

= **تمامیت در حوزه مصادیق**

اگر **تمامیت در حوزه مصادیق** به عنوان موضوع له می باشد = قول به **وضع عام موضوع له خاص**

چراکه : هر مصداق در حقیقت یک جزئی از جزئیات مفهوم «تمامیت در حوزه مصادیق» است

ما
می گوئیم
(۳)

بخش دوم : مفاهیم حقیقی

یک : (مثلا در ماهیت هندوانه) طبیعت نوعیه هندوانه دارای اجزائی است و آثاری را دارد

دو : واضح لغت :

یا لفظ هندوانه را برای همه آن اجزاء قرار داده است = **صحیحی**

و یا برای برخی از آنها = **اعمی**

سه : ماهیت هندوانه به تمامیت متصف نمی شود

چهار : مصادیق هندوانه به صفت تمامیت متصف می شود، مصادیق است.

یعنی اگر این هندوانه مطابق با ماهیت و طبیعت نوعیه بود تام است و الا ناقص است

ما
می گوئیم
(۴)

بحث از ماهیات اعتباری و نه مصادیق

چون سخن درباره وضع ماهیات اعتباری و نه مصادیق است، باید بحث را درباره تمامیت در حوزه مفاهیم مطرح کنیم

تا کنون
گفتیم

آثار، مقوم مفهوم تمامیت است

در حوزه مفاهیم اعتباری، تمامیت از قیاس با آثار انتزاع می شود و لذا آثار مقوم مفهوم تمامیت هستند

طبق فرمایش آخوند:

آثار = معلول صلوة تام (ده جزئی) یعنی مصداق تمامیت هستند

و این منافاتی با این ندارد که طبق فرمایش اصفهانی آثار علت انتزاع مفهوم تمامیت باشند

دو نکته
اساسی

اگر اثری مثل **معراج مؤمن** به عنوان مقوم مفهوم تمامیت لحاظ شود:

اشکالی ندارد که اثری دیگر مثل **اسقاط قضا** به عنوان معلول تمامیت مطرح شود

«اسامی عبادات» کلی است

و وضع در آنها، به نحو وضع عام، موضوع له عام است

وضع و موضوع له در الفاظ عبادات = **عام** است

احتمال اینکه وضع عام، موضوع له **خاص** باشد، **بعید** است

لازمه این قول آن است که :

بگوییم اگر این الفاظ در معنای جامع (مفهوم و عنوان کلی) استعمال شدند، این استعمال، مجازی است.

یا بگوییم: استعمال این الفاظ در جامع و امثال آن، ممنوع است

که البته مجازی بودن و ممنوع بودن این استعمال بعید است

صحیحی ها نمی خواهند بگویند :

صلوۀ وضع شده است برای «صلوۀ صحیح».

که اگر چنین باشد: مفهوم «صلوۀ صحیح» می شود موضوع له صلوۀ (یعنی مفهوم صلوۀ + مفهوم صحیح).

همچنین صحیحی ها نمی خواهند بگویند :

صلوۀ وضع شده است برای «مصادیق صلوۀ صحیح»

علت محال بودن این سخن :

اولاً: در این صورت وضع عام و موضوع له خاص می شود که یک امر وجودی است و از آن، دو عنوان صلوۀ و صحیح انتزاع می شود.

اگر بخواهند بگویند یک «وجود سعی» بین افراد یک طبیعت سریان دارد، سخن غلطی است

ثانیاً: نمازی که به حمل شایع، صحیح است، آن نمازی است که همه اجزاء و شرایط را دارا باشد، حتی قصد امر، چراکه تا امر نباشد وجودش ممکن نیست. و هر نمازی غیر از چنین نمازی، به حمل شایع باطل است

کلام

حضرت

امام

در حالیکه :

صلوة شرایطی که از ناحیه امر پدید می آیند، قطعاً داخل بحث صحیح و اعم نیست.
و همچنین فسادی که از قبل نهی در عبادات و یا فسادی که در فرض اجتماع امر و نهی و غلبه جانب نهی
حاصل می شوند، طبق نظر اصولیون از محل بحث خارج هستند
در حالیکه اگر مراد «صلوة صحیح به حمل شایع» باشد، داخل در بحث می شوند

حضرت امام بر این عقیده اند که «صحیحی» ها تنها با دو فرض مواجه هستند:

۱. جایی که مفهوم صلوٰه + مفهوم صحیح لحاظ شود یعنی مفهوم «صلوٰه صحیح»

۲. جایی که مصداق خارجی صلوٰه صحیح لحاظ شود

تصور فرض سوم:

مفهوم صلوٰه از این جهت که مصادیقش دارای اثر هستند، حقیقتاً معروض صحت است و مصداق صحیح است

دلیل حضرت امام بر بطلان فرض اول:

در «صحیح» از عوارض وجود است و قید ماهیت نمی شود.

در حالیکه در تمام اصناف، علیرغم آن که عوارض وجود، پدید آورنده صنف هستند ولی در ماهیت تقید ایجاد

می کنند

کلام
حضرت
امام